

Auteursrechtsectoren hebben de Covid-19-pandemie goed doorstaan

Jeroen Content, Gerben de Jong, Joost Poort en Iris Toepoel*

Wat is de economische bijdrage van de sectoren in Nederland die direct of indirect afhankelijk zijn van het auteursrecht? Om dit in kaart te brengen, ontwikkelde de World Intellectual Property Organization (WIPO) in 2003 een gestandaardiseerde methodiek. De afgelopen twee decennia hebben meer dan vijftig landen in totaal ruim zeventig studies uitgebracht waarin zij hun auteursrechtsectoren langs de WIPO-meetlat leggen. Dit artikel bespreekt de meest recente Nederlandse studie in deze WIPO-onderzoeklijn, waarbij het ingaat op de ontwikkelingen ten opzichte van eerdere Nederlandse edities en andere landen en een verdiepende analyse geeft van de impact van de Covid-19-pandemie.

1. Inleiding

Sinds Besen en Raskind in 1991 het gebrek aan economische studies over intellectuele eigendom benadrukten¹, is er een aanzienlijke hoeveelheid literatuur rondom deze thematiek ontstaan. Eén van de onderzoeklijnen daarbinnen betreft studies naar de economische omvang van de sectoren in een economie die (direct of indirect) afhankelijk zijn van het auteursrecht. In 2003 ontwikkelde de WIPO een gestandaardiseerde methodiek voor degelijke studies², die zij in 2015 heeft geactualiseerd.³ Sinds 2003 heeft deze methodiek een groot aantal studies voor een breed scala aan landen opgeleverd.⁴

Hoewel deze studies op zichzelf de aanzienlijke rol van auteursrechtsectoren in de economie van een land kunnen onderstrepen, moeten ze niet gelezen worden als analyses van de economische of maatschappelijke waarde van het auteursrecht *an sich*. Het is immers niet aannemelijk dat zonder het bestaan van het auteursrecht al deze economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld professionele fotografie,

de muziekbranche en de reclamesector, geheel niet zouden bestaan. Daar komt bij dat veel van de onderhavige sectoren niet alleen profiteren van auteursrechtelijke bescherming, maar juist ook in hun werk afhankelijk zijn van uitzonderingen en beperkingen op het auteursrecht: denk bijvoorbeeld aan de nieuwsmedia.⁵ De studies doen dus niet af aan de noodzaak tot een afgewogen perspectief op de economische rechten en beperkingen van het auteursrecht en de handhaving ervan. De waarde van deze studies ligt vooral in hun onderlinge vergelijkbaarheid, door het bestaan van een consistente en grotendeels gestandaardiseerde methodiek. Vergelijking tussen landen biedt inzicht in verschillen in hun economische structuur waar het gaat om sectoren waarvoor auteursrecht een belangrijke rol speelt; vergelijking in de tijd kan iets zeggen over de ontwikkeling van deze sectoren, mede tegen de achtergrond van ontwikkelingen in het auteursrecht, technologische ontwikkelingen en brede economische ontwikkelingen.

De WIPO-methodiek is voor het eerst in Nederland toegepast in 2008, waarbij gebruik gemaakt werd van statisti-

* Dr. J. Content en dr. G. de Jong zijn als onderzoeker respectievelijk senior projectleider werkzaam bij SEO Economisch Onderzoek. Dr. J.P. Poort is als universitair hoofddocent en co-directeur verbonden aan het Instituut voor Informatierecht (IViR) van de Universiteit van Amsterdam. Mr. I.S. Toepoel was ten tijde van het onderliggende onderzoek eveneens werkzaam bij het IViR, en werkt thans als junior associate bij Hogan Lovells International. Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.

1 S.M. Besen & L.J. Raskind (1991). 'An introduction to the law and economics of intellectual property', *Journal of economic perspectives*, 5(1), 3-27.

2 World Intellectual Property Organization (2003). *Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright-Based Industries*, Genève: WIPO publication No 923.

3 World Intellectual Property Organization (2015) *Guide on Surveying the Economic Contribution of Copyright Industries – 2015 Revised Edition*. Genève: WIPO publication No. 893 E.

4 Zie: <https://www.wipo.int/en/web/copyright/economic-performance>.

5 Voor een inventarisatie van de sectoren die afhankelijk zijn van uitzonderingen en beperkingen op het auteursrecht, zie: I. Akker, R. van der Noll, J. Poort & F. Tewes (2010). *Economic contribution of EU industries relying on exceptions and limitations to copyright*. SEO-rapport 2010-30. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek. Uit deze studie blijkt de overlap groot tussen sectoren die afhankelijk zijn van het auteursrecht en sectoren die afhankelijk zijn van uitzonderingen en beperkingen op het auteursrecht.

sche gegevens over 2005.⁶ In 2014 volgde een nieuwe meting op basis van gegevens over 2011, waarin geanticipeerd werd op een toen al beschikbare conceptversie van de geactualiseerde WIPO-methodiek.⁷ Onlangs voerde SEO Economisch Onderzoek samen met het Instituut voor Informatierecht (IViR) in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken een nieuwe studie uit naar de economische omvang van de auteursrechtsectoren in Nederland. Daarin werd gebruikgemaakt van statistische gegevens voor 2019 en 2022.⁸ Deze studie, die verscheen in het Engels, geeft niet alleen een update die vergelijking met de eerdere edities mogelijk maakt, maar de combinatie van de twee meetjaren in één studie biedt tevens de mogelijkheid om het effect van de Covid-19-pandemie te beschouwen.

Dit artikel bespreekt de belangrijkste uitkomsten van dat nieuwe onderzoek, waarbij ten opzichte van het rapport dieper wordt ingezoomd op de invloed van de Covid-19-pandemie. Paragraaf 2 bespreekt – in lijn met de voorgeschreven eerste stap van de WIPO-methodiek – in vogelvucht belangrijke maatschappelijke en auteursrechtelijke ontwikkelingen sinds de vorige studie. Daarna geeft Paragraaf 3 een toelichting op de kwantitatieve kaders van de WIPO-methodiek. Paragraaf 4 bespreekt de belangrijkste uitkomsten van de studie en schetst hoe deze zich verhouden tot de eerdere edities voor Nederland en studies uit andere landen. Paragraaf 5 duikt dieper in de invloed van de Covid-19-pandemie, waarna Paragraaf 6 concludeert en vooruitblijkt.

2. Maatschappelijke en auteursrechtelijke ontwikkelingen

Een eerste grote ontwikkeling sinds de laatste studie op basis van gegevens over 2011, heeft betrekking op de wijze waarop auteursrechtelijk beschermde werken worden geconsumeerd. Het gaat daarbij om de snelle groei van streamingdiensten en de verschuiving van distributie via

fysieke dragers zoals boeken en dvd's, naar digitale distributie. Deze veranderingen hebben de manier waarop consumenten toegang hebben tot auteursrechtelijk beschermd materiaal getransformeerd, met een verschuiving naar digitale diensten en vaak naar wereldwijd opererende dienstverleners zoals Netflix en Spotify. Tevens zijn er sterke aanwijzingen dat deze ontwikkelingen een keerpunt teweeg hebben gebracht in de opmars van illegale distributie en consumptie van auteursrechtelijk beschermde werken.⁹

Daarnaast heeft de Covid-19-pandemie aanzienlijke impact gehad op veel auteursrechtsectoren, doordat bijvoorbeeld muziekconcerten en festivals niet waren toegestaan in 2020 en 2021 en bioscopen en clubs waren gesloten, terwijl de vraag naar digitale content – zowel legaal als illegaal aangeboden – juist toenam.¹⁰

Tevens waren er juridische ontwikkelingen die relevant waren voor de auteursrechtsectoren en van invloed kunnen zijn geweest op hun omvang. Op 1 juli 2015 is het Nederlandse auteurscontractenrecht¹¹ in werking getreden, op 7 juni 2021 de DSM-richtlijn¹² en tot slot op 17 februari 2024 de Digital Services Act (DSA).¹³ Dit heeft onder meer geleid tot allerlei veranderingen en harmonisatie van het auteurscontractenrecht¹⁴, een nieuw naburig recht voor persuitgevers¹⁵, en een nieuw aansprakelijkheidsregime voor online platforms. Voorts hebben recente doorbraken in kunstmatige intelligentie (AI) geleid tot een intensief debat over text- en data mining (TDM)¹⁶ en de betaling van vergoedingen voor het gebruik van grote hoeveelheden auteursrechtelijk beschermde werken als trainingsmateriaal voor de ontwikkeling van generatieve AI-modellen die menselijke creativiteit kunnen nabootsen – en wellicht in toenemende mate kunnen vervangen.¹⁷ Tot slot is in 2018 de herziene versie van de richtlijn audiovisuele mediadiensten (AVMSD) aangenomen.¹⁸ Bij deze juridische ontwikkelingen moet echter worden aangetekend dat een aantal ervan kort voor of zelfs na 2022 – het peiljaar van het hier

6 J. Leenheer, S. Bremer & J.J.M. Theeuwes, *De economische omvang van het auteursrecht in Nederland*. Amsterdam: Stichting Economisch Onderzoek 2008. Ook vóór het bestaan van de WIPO-methodiek publiceerde SEO Economisch Onderzoek sinds 1986 periodiek studies over de economische omvang van de auteursrechtsectoren.

7 S. van der Werff, J. Weda, V. Kocsis & R. van der Noll, *Economic Contribution of Copyright-Relevant Industries in the Netherlands*. Amsterdam: Stichting Economisch Onderzoek 2014.

8 J. Content, G. de Jong, J. Poort, I. Toepoel, *Economic Contribution of Copyright Industries in the Netherlands. A study Based on the WIPO Guide*. SEO Amsterdam Economics/IViR, Amsterdam 2025.

9 Zie voor een studie op basis van Nederlandse data: J. Poort, & J. Weda, J. (2015). 'Elvis Is Returning to the Building: Understanding a Decline in Unauthorized File Sharing', *Journal of Media Economics*, 28(2), pp. 63-83.

10 J. Mazzei, A. Martinelli, A. Nuvolari & J. Poort, 'Digital piracy in times of Covid-19', *J Cult Econ* (2025).

11 Wet van 30 juni 2015 tot wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met de versterking van de positie van de auteur en de uitvoerend kunstenaar bij overeen-

komsten betreffende het auteursrecht en het naburig recht, *Stb.* 2015, 257.

12 Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG.

13 Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaalmediadienstenverordening).

14 Art. 18-23 DSM-richtlijn.

15 Art. 15 DSM-richtlijn.

16 Zoals bedoeld in de zin van artikel 4 DSM-richtlijn.

17 Vgl. M.R.F. Senftleben, 'Generatieve AI – Is de tijd rijp voor een AI-heffing die inkomsten oplevert voor menselijke makers?', *Auteursrecht* 2023-3, p. 103-114.

18 Richtlijn (EU) 2018/1808 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (richtlijn audiovisuele mediadiensten) in het licht van een veranderende marktsituatie.

besproken onderzoek – plaatsvonden, waardoor invloed op de uitkomsten twijfelachtig is.

3. De WIPO-methodiek

De WIPO-methodiek schetst vier stappen om de economische bijdrage van auteursrechtsectoren te meten. *Stap 1* betreft de identificatie en classificatie van de relevante sectoren. De WIPO geeft hiervoor precieze instructies, aan de hand van een tabel met de sectoren die auteursrechtelijk relevant zijn, en onderscheidt daarbij vier categorieën:

- Kernsectoren (*Core Copyright Industries*): Bedrijfstakken die zich volledig bezighouden met het creëren, produceren en vervaardigen, uitvoeren, uitzenden, communiceren en tentoonstellen van auteursrechtelijk beschermde producten (bijv. software en databases, literatuur, muziek en films).
- Afhankelijke sectoren (*Interdependent Copyright Industries*): Bedrijfstakken die zich bezighouden met de productie, fabricage en verkoop van apparatuur en voorzieningen die ten dienste staan van de kernsectoren (bijv. audio- en videoapparatuur, computers en blanco opnamemateriaal).
- Deelsectoren (*Partial Copyright Industries*): Bedrijfstakken waarin een deel van de activiteiten verband houdt met het creëren, produceren, vervaardigen, uitvoeren, uitzenden, communiceren en tentoonstellen van auteursrechtelijk beschermde producten (bijv. juwelen, meubels en architectuur).
- Niet-toegewijde sectoren (*Non-dedicated Copyright industries*): Bedrijfstakken waarin een deel van de activiteiten verband houdt met het vergemakkelijken van de uitzending, communicatie, distributie of verkoop van auteursrechtelijk beschermde producten, die niet behoren tot de kern-, deel- of afhankelijke sectoren (bijv. telecommunicatie en transport).

Elk van deze categorieën bestaat uit een reeks auteursrechtelijk relevante economische activiteiten. Aangezien de kernsectoren van het auteursrecht door de WIPO als volledig auteursrechtelijk relevant worden beschouwd, wordt hun gehele economische output en werkgelegenheid meegeteld. Daarentegen wordt voor afhankelijke sectoren, deelsectoren en niet-toegewijde sectoren slechts een deel van de activiteiten meegeteld. Deze fracties, bekend als ‘auteursrechtfactoren’, variëren per sector en zijn over het algemeen het hoogst in afhankelijke sectoren en het laagst in niet-toegewijde sectoren.

Stap 2 is de dataverzameling. Daarbij zijn er twee gegevensbronnen te onderscheiden: bronnen voor het bepalen van de auteursrechtfactoren en officiële statistieken over toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Voor wat betreft de

auteursrechtfactoren is aangesloten bij het onderzoek uit 2014. Dat onderzoek baseerde de factoren op een combinatie van wat op dat moment door bestaande studies werd gebruikt. Omdat de factoren uit de Nederlandse studie uit 2014 vervolgens weer in veel andere studies zijn overgenomen, waarborgt het opnieuw gebruiken ervan optimale vergelijkbaarheid in de tijd en met andere landen. Voorts bleken er in de tussentijd geen nieuwe studies te zijn uitgebracht die goed gemotiveerd primair onderzoek hebben gedaan naar deze factoren.

Om de nauwkeurigheid van de gebruikte auteursrechtfactoren te garanderen, zijn ze tevens geëvalueerd tegen de achtergrond van de juridische ontwikkelingen die in de vorige paragraaf kort zijn aangestipt. Zoals reeds opgemerkt, heeft een aantal van deze juridische ontwikkelingen pas kort voor of zelfs na 2022 plaatsgehad. De ontwikkelingen die anno 2019 en 2022 wel effecten kunnen hebben gehad, betreffen primair een herverdeling van inkomsten binnen sectoren, zoals bijvoorbeeld het geval kan zijn bij het auteurscontractenrecht, en niet zozeer tussen sectoren met verschillende auteursrechtfactoren. De omvang van desbetreffende auteursrechtsectoren kan dan iets zijn veranderd, maar of en in welke mate de sectoren moeten worden meegeteld is onveranderd. Derhalve heeft deze toets niet geleid tot aanpassing van de auteursrechtfactoren.

Gegevens over toegevoegde waarde en werkgelegenheid zijn afkomstig uit officiële CBS-statistieken.¹⁹ Het meest recente jaar waarvoor alle gegevensbronnen beschikbaar zijn, is 2022. Daarom is de primaire analyse gericht op 2022, waarbij tevens een vergelijkende analyse is uitgevoerd voor 2019 om de economische impact van de Covid-19-pandemie te onderzoeken.

Stap 3 is de feitelijke meting van de bijdrage van en werkgelegenheid in de specifieke sectoren. De toegevoegde waarde van auteursrechtsectoren wordt uitgedrukt als percentage van het bbp en de werkgelegenheid als percentage van de totale Nederlandse werkgelegenheid, waarbij onderscheid kan worden gemaakt naar werknemers en zelfstandigen. Ook is gekeken naar de arbeidsproductiviteit als de verhouding tussen het bbp en de werkgelegenheid. Alle monetaire waarden zijn uitgedrukt in euro's van 2022.

Stap 4 betreft de analyse en presentatie van de resultaten. Daarbij is vergeleken tussen de uitkomsten voor 2022 en 2019, om na te gaan in hoeverre de bevindingen beïnvloed zouden kunnen worden door de Covid-19-pandemie. Voorts is gekeken naar verschillen tussen de vier categorieën van auteursrechtsectoren zoals geïdentificeerd door de WIPO. Tot slot is vergeleken met de uitkomsten uit andere landen en uit eerdere studies voor Nederland.

19 De studie kijkt tevens naar de handelsbalans van de auteursrechtsectoren. Omdat het daarbij door databeperkingen enkel gaat om de goederenbalans, vertelt dit slechts een deel van het

verhaal en worden deze analyses in dit artikel buiten beschouwing gelaten.

Tabel 1. Toegevoegde waarde van auteursrechtsectoren in 2022. Bron: CBS Microdata (2025), analyse door SEO/IviR.

		Bruto toegevoegde waarde tegen marktprijzen	
Categorie		In miljoen euro	% van het bbp
1	Kernsectoren	45.744	4,6%
2	Afhankelijke sectoren	3.634	0,4%
3	Deelsectoren	4.054	0,4%
4	Niet-toegewijde sectoren	6.563	0,6%
	Auteursrechtsectoren	59.996	6,0%

Tabel 2. Werkgelegenheid in auteursrechtsectoren in 2022. Bron: CBS Microdata (2025), analyse door SEO/IviR.

		Totale werkgelegenheid (x1.000)		% van nationale werkgelegenheid	
Categorie		Banen	fte's	Banen	fte's
1	Kernsectoren	577,8	490,9	5,6%	6,3%
2	Afhankelijke sectoren	31,8	27,5	0,3%	0,4%
3	Deelsectoren	69,6	50,5	0,7%	0,7%
4	Niet-toegewijde sectoren	77,8	55,0	0,8%	0,7%
	Auteursrechtsectoren	757,0	623,9	7,4%	8,1%

Tabel 3. Verdeling van werkgelegenheid tussen werknemers en zelfstandigen in 2022. Bron: CBS Microdata (2025), analyse door SEO/IviR.

		Werkzaam (x1.000)		Zelfstandigen (x1.000)	
Categorie		Banen	fte's	Banen	fte's
1	Kernsectoren	432,1 (75%)	372,8 (76%)	145,7 (25%)	118,0 (24%)
2	Afhankelijke sectoren	29,6 (93%)	25,7 (93%)	2,2 (7%)	1,8 (7%)
3	Deelsectoren	61,1 (88%)	43,8 (87%)	8,4 (12%)	6,7 (13%)
4	Niet-toegewijde sectoren	70,9 (91%)	49,9 (91%)	6,9 (9%)	5,1 (9%)
	Auteursrechtsectoren	593,7 (78%)	492,3 (79%)	163,2 (22%)	131,6 (21%)
	Totale economie	8.930 (87%)	6.733 (87%)	1.344 (13%)	1.002 (13%)

4. Belangrijkste uitkomsten

4.1 Toegevoegde waarde

Bruto toegevoegde waarde vertegenwoordigt de waarde die wordt toegevoegd aan goederen en/of diensten die in het productieproces worden gebruikt, inclusief afschrijven (vandaar de term bruto toegevoegde waarde). De som van alle binnenlandse toegevoegde waarde inclusief indirecte belastingen en subsidies, die bruto toegevoegde waarde tegen marktprijzen wordt genoemd, is gelijk aan het bbp van een land. Tabel 1 laat zien dat de bruto toegevoegde waarde van de auteursrechtsectoren in Nederland in 2022 bijna 60 miljard euro bedroeg, wat 6,0 procent is van het Nederlandse bbp in dat jaar. De kernsectoren droegen ongeveer 4,6 procent bij aan het bbp, gevolgd door niet-toegewijde sectoren (0,6 procent). Om dit in perspectief te plaatsen aan de hand van de klassieke hoofdindeling van de economie zoals het CBS die hanteert: de kernsectoren waren samen iets groter dan de hele bouwrijverheid en iets kleiner dan de financiële dienstverlening.²⁰

4.2 Werkgelegenheid

Auteursrechtrelevante werkgelegenheid wordt gemeten in termen van voltijdequivalenten (fte) en het aantal banen. Zowel fte's als banen worden verder uitgesplitst in werknemers en zelfstandigen. Uit Tabel 2 blijkt dat de werkgelegenheid in de auteursrechtsectoren in 2022 ongeveer 757 duizend banen bedroeg, ofwel ongeveer 624 duizend fte's. Ten opzichte van de totale werkgelegenheid in Nederland betekent dit dat 7,4 procent van alle banen en 8,1 procent van alle fte auteursrechtelijk relevant is. Deze cijfers omvatten zowel werknemers als zelfstandigen.

Tabel 3 toont de verdeling van de werkgelegenheid tussen werknemers en zelfstandigen in 2022. De percentages tussen haakjes verwijzen naar het aandeel banen en fte's in loondienst versus zelfstandigen. Van het totale aantal auteursrechtelijk relevante banen wordt 22 procent ingevuld door zelfstandigen. Het percentage zelfstandigen in de auteursrechtsectoren is bijna tweemaal zo groot als in de totale Nederlandse economie (13 procent). Dit grote aandeel zelfstandigen komt puur door de kernsectoren (25 procent); in de afhankelijke en niet-toegewijde sectoren is het aandeel zelfstandigen juist lager dan in de gehele economie.

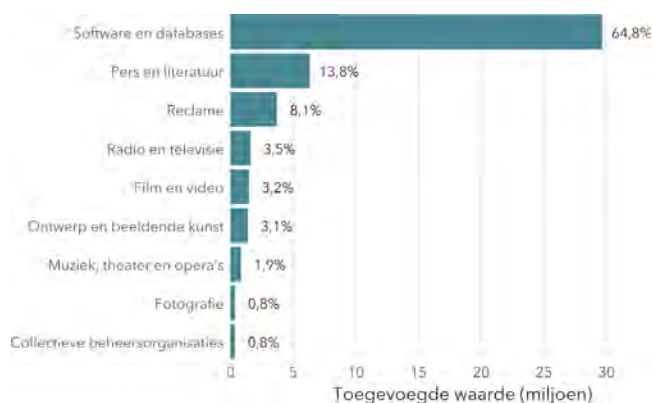
²⁰ Zie <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85865NED/table?ts=1749744323925>. Deze vergelijking is uitsluitend bedoeld ter illustratie. Voor een volledige vergelijking moet in aanmerking worden genomen dat de auteursrecht-

sectoren zijn samengesteld uit delen van verschillende sectoren zoals onderscheiden in de hoofdindeling, en zelf geen afzonderlijke sector vormen binnen die indeling.

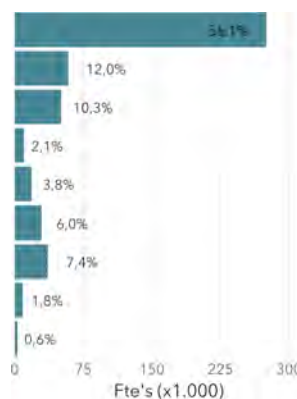
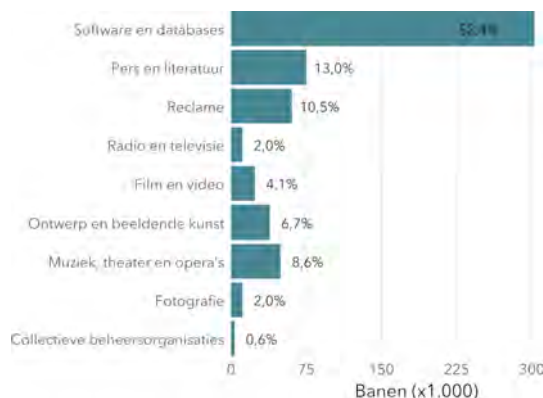
Deling van de totale toegevoegde waarde door het totaal aantal fte's in een jaar geeft een schatting van de arbeidsproductiviteit, oftewel de toegevoegde waarde per fte. Dit komt uit op ongeveer 95,4 duizend euro per jaar, wat lager is dan 128,5 duizend euro per jaar in de totale Nederlandse economie. Er zijn dus meer werknemers nodig in de auteursrechtsectoren om dezelfde toegevoegde waarde te realiseren. Een verklaring hiervoor is dat auteursrechtsectoren relatief arbeidsintensief en servicegericht zijn, wat leidt tot minder output per fte.

4.3 Kernsectoren

Onderstaand wordt ingezoomd op de kernsectoren.²¹ Alle activiteiten in de kernsectoren worden beschouwd als auteursrechtelijk relevant; daarom is de auteursrechtfactor voor deze sectoren 100 procent en telt hun economische bijdrage dus volledig mee. Figuur 1 toont een uitsplitsing van de subcategorieën binnen de kernsectoren. Het aandeel van de subcategorie 'Software en databases' is aanzienlijk groter dan andere subcategorieën en vertegenwoordigt ongeveer 65 procent van de toegevoegde waarde, gevolgd door 'Pers en literatuur' (14 procent) en 'Reclame' (8 procent). Samen zijn deze drie subcategorieën goed voor meer dan 85 procent van de bijdrage van de kernsectoren. Deze bedrijfstakken springen er ook uit wat betreft werkgelegenheid, zoals blijkt uit Figuur 2. Wel laat het verschil tussen Figuur 1 en Figuur 2 zien dat de arbeidsproductiviteit tussen de subsectoren flink verschilt. Vooral het relatief hogere aantal banen en fte's in 'Muziek, Theaterproductie en Opera's', en in mindere mate in 'Beeldende en Grafische kunsten' valt op. Dit geeft aan dat de arbeidsproductiviteit in deze bedrijfstakken lager is dan in bijvoorbeeld 'Software en databases'.

Figuur 1. Bruto toegevoegde waarde binnen de kernsectoren in 2022.
Bron: CBS Microdata (2025), analyse door SEO/IviR.

Figuur 2. Banen en fte's binnen de kernsectoren in 2022.
Bron: CBS Microdata (2025), analyse door SEO/IviR.

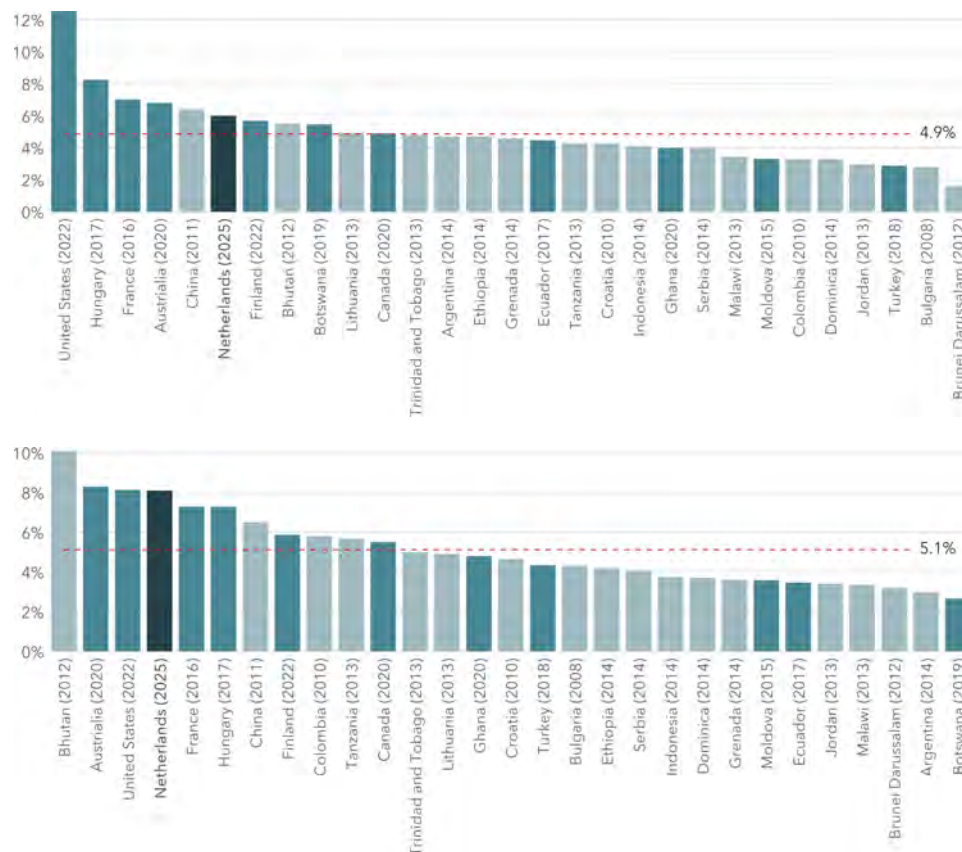
4.4 Vergelijking met andere landen

De bovenste diagram van Figuur 3 toont voor 28 studies uit andere landen die met de WIPO-methode hebben gewerkt, de bijdrage aan het bbp van de auteursrechtsectoren in het betreffende land. De Nederlandse bijdrage van 6,0 procent ligt boven het internationale gemiddelde van 4,9 procent dat is aangegeven met een rode stippellijn. Opgemerkt moet worden dat recentere studies over het algemeen een hogere bijdrage aan het bbp vinden dan oudere studies. Om dit te illustreren zijn in Figuur 3 de studies die voor 2015 zijn gepubliceerd lichter gekleurd dan de andere.²² Wordt alleen vergeleken met de OESO-landen uit de figuur, die economisch vergelijkbaarder zijn met Nederland, dan blijkt Nederland juist een fractie onder het internationale gemiddelde van die landen te liggen.²³

²¹ Een vergelijkbare nadere analyse van de afhankelijke sectoren, deelsectoren en niet-toegewijde sectoren is opgenomen in het rapport maar wordt hier buiten beschouwing gelaten.

²² Dit patroon kan gedeeltelijk verband houden met de herziening van de WIPO Guide in 2015, waarin een nieuwe selectie van auteursrechtrelevante sectoren is gemaakt.

²³ De onderliggende oorzaken voor de opmerkelijk hoge bijdrage van auteursrechtindustrieën aan de Amerikaanse economie in 2022 konden niet worden vastgesteld, omdat de Amerikaanse studie de specifieke auteursrechtfactoren die zijn gebruikt niet bekend maakt. Een mogelijke verklaring voor de hoge bijdrage zou de aanzienlijke film- en game-industrie in de VS kunnen zijn.

Figuur 3. Bijdrage aan bbp (boven) en werkgelegenheid in fte's (onder) van Nederlandse auteursrechtsectoren boven internationaal gemiddelde. Bron: WIPO (2025) en CBS Microdata (2025), analyse door SEO/IviR.

Toelichting: (1) De rode lijn geeft het ongewogen gemiddelde aan van alle studies in de figuur. (2) Sommige landen hebben meerdere studies gepubliceerd; in die gevallen is de meest recente studie opgenomen. (3) Het jaar tussen haakjes verwijst naar het jaar van publicatie. (4) Donkerblauwe balken geven studies weer die zijn uitgevoerd met de herziene WIPO Guide (2015).

De internationale vergelijking is ook gemaakt voor de bijdrage van auteursrechtsectoren aan de werkgelegenheid. De onderste diagram in Figuur 3 toont de resultaten in termen van fte's. De geschatte bijdrage van de Nederlandse auteursrechtsectoren in deze studie is 8,1 procent, wat ruim boven het internationale gemiddelde van 5,1 procent ligt, zoals aangegeven door de rode stippellijn. Ook qua werkgelegenheid behoort Nederland tot de landen met de hoogste bijdrage van de auteursrechtsectoren aan de nationale werkgelegenheid, op gelijke hoogte met Australië en de Verenigde Staten, met alleen Bhutan daarboven. In vergelijking met de andere OESO-landen, hebben de auteursrechtsectoren in Nederland de hoogste bijdrage aan de nationale werkgelegenheid, samen met de Verenigde Staten en gevolgd door Frankrijk en Hongarije. Het gemiddelde van alle OESO-landen uit de onderste diagram van Figuur 3 is 6,4 procent.

4.5 Vergelijking met eerdere studies

De groene lijn in Figuur 4 toont de ontwikkeling van de toegevoegde waarde van de auteursrechtsectoren in Nederland in de tijd.²⁴ De toegevoegde waarde van de auteursrechtsectoren in 2005, 2011 en 2019 is gecorrigeerd voor inflatie en uitgedrukt in prijzen van 2022 om een eerlijke vergelijking te kunnen maken. Uit de figuur blijkt dat de bruto toegevoegde waarde van de auteursrechtsectoren in reële termen bijna lineair is gegroeid van ongeveer 43 miljard in 2005 tot ongeveer 62 miljard in 2022. Als percentage van de gehele economie is de bijdrage van de auteursrechtsectoren vrij stabiel gebleven, met een kleine dip in 2019, waarschijnlijk als gevolg van een aanzienlijke groei in niet auteursrechtelijk relevante sectoren in de jaren voorafgaand aan de uitbraak van de Covid-19-pandemie. Een nadere uitsplitsing (hier niet getoond) leert dat het grootste deel van de absolute groei van de auteursrechtsectoren te danken is aan groei in de kernsectoren.

²⁴ Hoewel de eerdere Nederlandse onderzoeken voor de peiljaren 2005 en 2011 ook de WIPO-richtlijnen volgden, zijn daarmee niet alle problemen met de vergelijkbaarheid opgelost. De WIPO Guide is namelijk in 2015 geactualiseerd, wat betekent

dat het onderzoek uit 2008 is uitgevoerd volgens iets andere richtlijnen. Bovendien werd in de studie van 2008 een andere reeks auteursrechtfactoren toegepast voor de onderling afhankelijke, gedeeltelijke en niet-specifieke auteursrechtsectoren.

Figuur 4. Ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde van Nederlandse auteursrechtsectoren. Bron: SEO (2008, 2014) en CBS Microdata (2025), analyse door SEO/IviR.

In termen van werkgelegenheid, de rode lijn in Figuur 4, is een iets ander patroon te zien. In 2005 was het aantal fte's in de auteursrechtsectoren ongeveer 567 duizend. Daarna daalde het tot ongeveer 529 duizend in 2011 om vervolgens te stijgen tot 624 duizend in 2022. Uitgedrukt als percentage van de totale Nederlandse beroepsbevolking is een vergelijkbare ontwikkeling te zien. In 2005 was 8,8 procent van alle fte's gerelateerd aan de auteursrechtsectoren, dalend naar 7,4 procent in 2011 en weer stijgend naar 8,1 procent in 2022. Bij nadere uitsplitsing (hier niet getoond) blijkt ook voor de werkgelegenheid het grootste deel van de absolute groei toe te schrijven aan groei in de kernsectoren. In de periode 2011 tot 2022 groeide de werkgelegenheid in auteursrechtsectoren met ongeveer 95,9 duizend fte's.

Het feit dat de bijdrage van de auteursrechtsectoren aan het bbp constant bleef tussen 2011 en 2022, terwijl hun aandeel in de werkgelegenheid toenam, suggereert dat deze sectoren in deze periode een minder dan gemiddelde groei van de arbeidsproductiviteit kenden in vergelijking met rest van de economie. Ook dit hangt hoogstwaarschijnlijk samen met de arbeidsintensiteit en servicegerichtheid van auteursrechtsectoren.

5. Ontwikkeling van kernsectoren gedurende de Covid-19-pandemie

Ondanks de economische schok van de Covid-19-pandemie bleef de relatieve bijdrage van de auteursrechtsectoren aan de economie dus stabiel, met slechts geringe schommelingen in hun aandeel in het bbp en de werkgelegenheid tussen 2019 en 2022. Deze algemene stabiliteit kan echter een vertekend beeld geven, doordat tegenvallende resultaten in bepaalde auteursrechtsectoren mogelijk zijn gecompenseerd door positieve ontwikkelingen in andere auteursrechtsectoren. Om dit te onderzoeken is hieronder een additionele analyse uitgevoerd, waarbij de ontwikkeling over de tijd verder is uitgesplitst naar de negen kernsectoren.

Figuur 5 toont de bijdrage aan het bbp van kernsectoren over de periode 2005 tot en met 2022. Voor zeven van de negen kernsectoren is er geen trendbreuk zichtbaar tussen

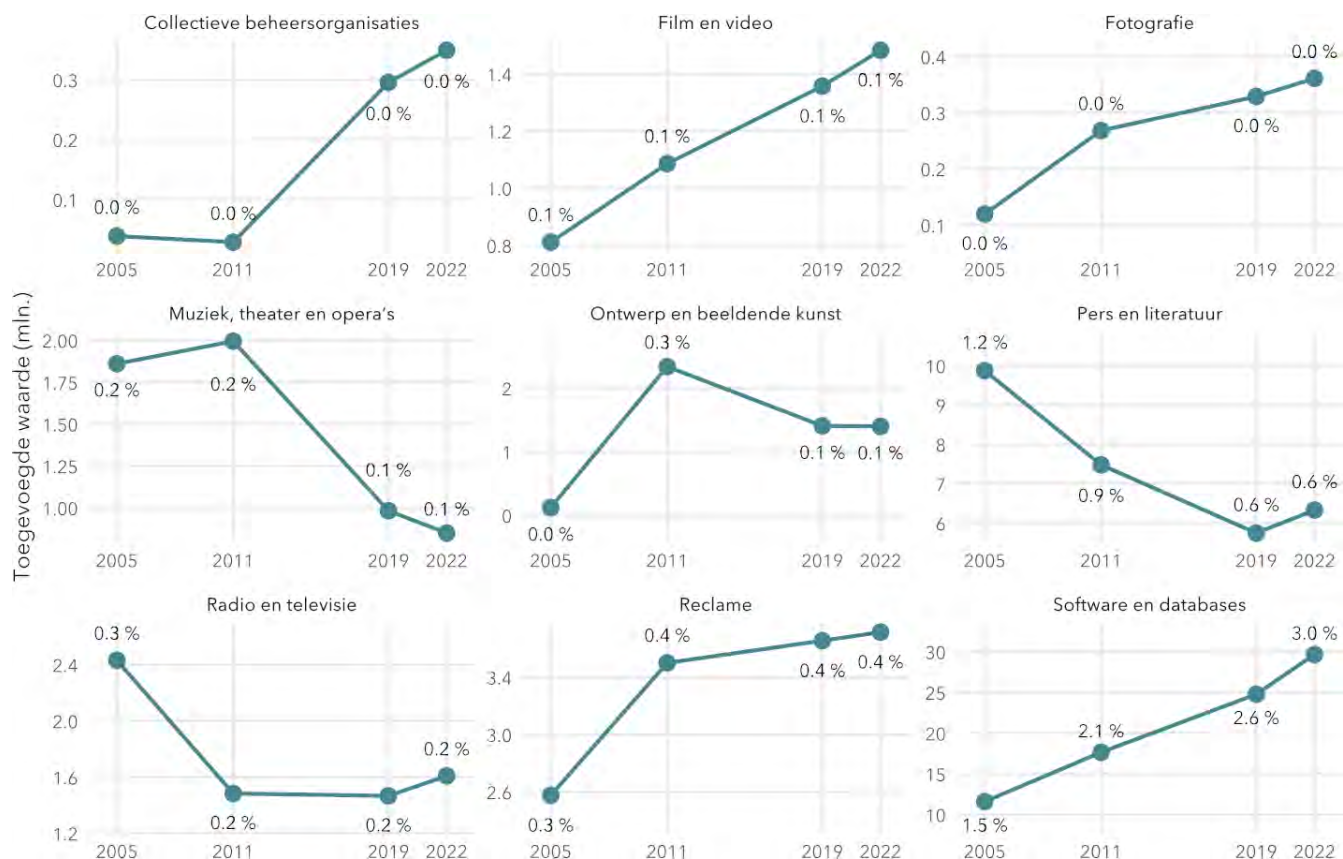
de voor de pandemie relevante jaren 2019 en 2022. Voor de twee kernsectoren waar dit wel het geval is, 'Pers en literatuur' en 'Radio en televisie', is de toegevoegde waarde juist sterker gestegen tijdens de pandemie dan op basis van de trend vanaf 2011 verwacht kon worden. Voor 'Muziek, theater en opera's' is de toegevoegde waarde wel gedaald tussen 2019 en 2022, maar deze daling is minder sterk dan de daling die zich tussen 2011 en 2019 (vóór de uitbraak van Covid-19) reeds voltrokken had. Figuur 6 herhaalt deze analyse voor de kernsectoren voor hun aandeel in de werkgelegenheid. Ook hier valt op dat de werkgelegenheid in de meest kernsectoren is gestegen, dan wel gelijk is gebleven, gedurende de Covid-19-pandemie.

Uit de data van 2022 volgt dat gedurende de Covid-19-pandemie de bijdrage aan het bbp en de werkgelegenheid van de kernsectoren niet substantieel is veranderd. Deze sectoren volgen daarmee grotendeels de algehele economische ontwikkeling in Nederland, die na een forse dip in 2020 een snel herstel kende in 2021 en 2022.²⁵ Dit is waarschijnlijk deels het resultaat van het beleid van de overheid, die met noodmaatregelen zoals de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) en Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW), getroffen sectoren ruimhartig ondersteunde, gericht op snel herstel na afloop van de pandemie.

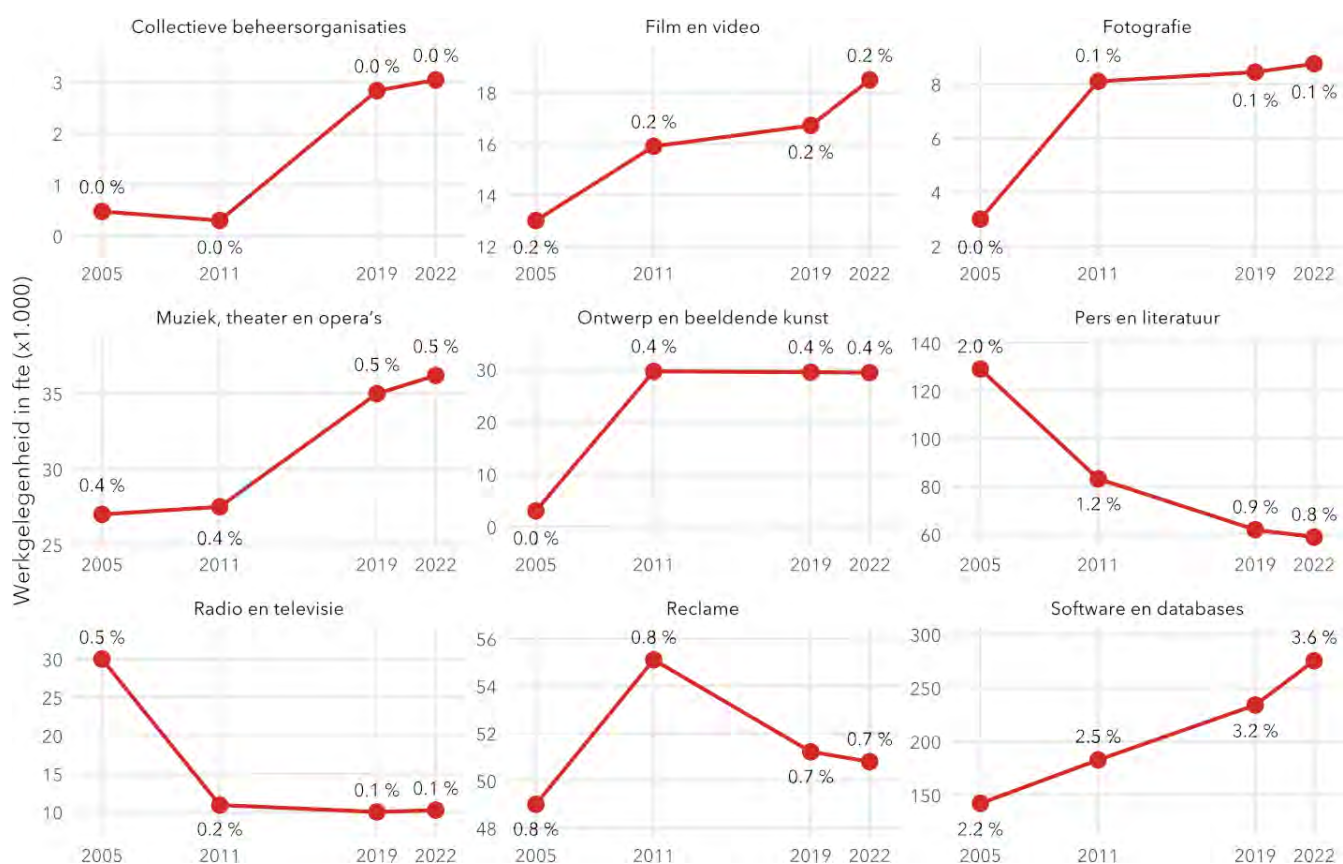
6. Conclusies en vooruitblik

In dit artikel is de economische bijdrage van de auteursrechtsectoren in Nederland geanalyseerd aan de hand van de WIPO-methodiek uit 2015. In 2022 waren deze sectoren samen goed voor 6,0 procent van het bbp en 8,1 procent van de totale werkgelegenheid, wat hun belangrijke rol in de Nederlandse economie benadrukt. In de loop der tijd is hun relatieve bijdrage aan het bbp opmerkelijk stabiel gebleven, met vergelijkbare aandelen in 2011 en 2005. Hun aandeel in de nationale beroepsbevolking is echter gegroeid. Het feit dat de relatieve bijdrage aan het bbp stabiel bleef terwijl het aandeel in de werkgelegenheid tussen 2011 en 2022 toenam, suggereert dat de auteursrechtsectoren in deze periode een relatief lage groei van de arbeidsproductiviteit hebben gekend. Dat is niet onlogisch voor arbeidsin-

25 Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-economie/bbp/economische-groei>.

Figuur 5. Geen negatieve effecten op de bruto toegevoegde waarde in de kernsectoren door Covid-19. Bron: SEO (2008; 2014) en CBS Microdata (2025), bewerking door SEO/IviR.

Figuur 6. Werkgelegenheid in de kernsectoren gestegen of gelijk gebleven tussen 2019 en 2022. Bron: SEO (2008; 2014) en CBS Microdata (2025), bewerking door SEO/IviR.

tensieve en servicegerichte sectoren. Tegelijkertijd is het aantal zelfstandigen in de auteursrechtsectoren beduidend hoger dan in de economie als geheel, met name in de kernsectoren van het auteursrecht, waar 21 procent van de fte zelfstandig is tegenover 13 procent in de hele economie.

Vergeleken met internationale studies die gebruikmaken van de WIPO-methodiek, presteert Nederland bovengemiddeld in termen van de bijdrage van auteursrechtsectoren aan het bbp en de werkgelegenheid, maar blijft het achter in relatieve arbeidsproductiviteit vergeleken met andere hooggeplaatste landen.

Ondanks de economische schok van de Covid-19-pandemie bleef de relatieve bijdrage van de auteursrechtsectoren aan het bbp en de werkgelegenheid stabiel tussen 2019 en 2022. Dit suggereert dat de pandemie geen substantieel blijvend effect heeft gehad op de bijdrage aan het bbp en de werkgelegenheid van de auteursrechtsectoren en wijst enerzijds op de veerkracht van deze sectoren, en anderzijds op de doeltreffendheid van de steunmaatregelen tijdens de pandemie.

Hoewel sinds 2005 de economische bijdrage van auteursrechtsectoren aan het bbp in Nederland stabiel is gebleven en het aandeel in de werkgelegenheid is gegroeid, kunnen verschillende recente ontwikkelingen leiden tot structurele veranderingen in de komende jaren. Het meest in het oog springend zijn de wereldwijde ontwikkelingen op het gebied van generatieve AI, die gevolgen kunnen hebben voor de werkgelegenheid in veel auteursrechtelijk relevante sectoren, variërend van vertaling en journalistiek tot muziekproductie, fotografie en illustratie. Daarnaast, en op nationaal niveau, kan handhaving tegen 'verkapte dienstverbanden' van zelfstandigen (bijv. aangetoond door een beperkt aantal klanten of door te werken naast werknemers in loondienst) een effect hebben op deze sectoren, gezien het hoge aandeel zelfstandigen. Tot slot, en meer specifiek, kan er in de toekomst een effect zijn van de nieuwe investeringsquota voor audiovisuele streamingdiensten die per 1 januari 2024 gelden, waarbij zij onder meer 5 procent van hun relevante in Nederland gegenereerde omzet moeten investeren in Nederlandse producties. Aangezien deze ontwikkelingen een structureel effect kunnen hebben op onderdelen van de auteursrechtsectoren, is monitoring van de omvang van de auteursrechtsectoren prudent.